

Samen zorgen voor een groene, klimaatbestendige en gezonde leefomgeving

worden in hoeverre Natuurrijk geschikt is als natuureducatiecentrum in de regio. Enerzijds kan waardevolle kennis worden overgebracht aan jongeren. Daarnaast kunnen cursussen biodiversiteit, nature work-out, natuurmuren bouwen, etc. worden gegeven wat weer een bron van inkomsten kan zijn. Dit kan cursisten wellicht weer inspireren tot vergroening van private tuinen. En het brengt meer mensen samen in beweging om zelf ervaring op te doen met natuur. Geheel in lijn met het gedachtegoed van Kees.

STEENBREEK CONCLUDEERT

Met tomeloze energie ging een pionier met ernstige zorgen over natuur, milieu en gezondheid, de strijd aan tegen chemische bestrijdingsmiddelen. 'Gewoon' door zelf een weiland te transformeren naar een prachtig stukje natuurgebied in de Krimpenerwaard. Een bewoner die zelf ontdekte dat met natuurlijk groenbeheer heel veel soorten planten en dieren tot ontwikkeling kwamen. Door het jarenlang overbrengen van kennis en slim inzetten van een groene lijst, zijn Nederlandse gemeenten succesvol aangejaagd op ander beheer. Stichting Steenbreek neemt deels het stokje over. Provincies, gemeenten, waterschappen en openbaar groenbeheerders blijven een belangrijke rol spelen bij het verhogen van de biodiversiteit, via bermen en groenstroken in de openbare ruimte.

Geef gewipte tegels een tweede leven is een echte inspiratie in de categorie Maatschappelijke initiatieven van de Steenbreektrofee 2023.

Namens de jury

Margot Ribberink
voorzitter

Juryrapport

STEENBREEKTROFEE 2023

Maatschappelijke initiatieven

Geef gewipte tegels een tweede leven Krimpenerwaard

Stichting Steenbreek organiseert de prijsvraag voor de Steenbreektrofee om innovatieve voorbeelden te laten zien waarbij groen en water op een praktische manier worden benut en die illustreren waar Steenbreek voor staat. Dit zijn initiatieven die betrekking hebben op onder meer de bevordering van de biodiversiteit, gezondheid, sociale cohesie en een positieve bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. Deze projecten dienen als inspiratie en voorbeeld voor anderen.

Zowel initiatieven die spelen op het niveau van de straat of de wijk, als op niveau van dorp en stad kunnen meedingen naar de Steenbreektrofee. Dit kan van een gemeente zelf zijn maar ook van een buurtvereniging, wijkorganisatie, corporatie, ondernemer of inwoner. In 2023 werden 22 mooie en zeer diverse projecten voor deelname ingezonden. De jury heeft uit de inzendingen in juni 2023 zes projecten genomineerd waaronder het project Geef gewipte tegels een tweede leven Krimpenerwaard. Maandag 24 juli 2023 ging de jury tijdens een digitaal overleg nog wat dieper in gesprek met de initiatiefnemer(s) om te komen tot een eindoordeel.

De jury van de Steenbreektrofee bestaat uit professionals die elk hun eigen specialisme en kennis hebben.

- **Margot Ribberink**
Voorzitter jury
- **Robert Graat**
Staatsbosbeheer
- **Ans Hobbelink**
AVVN samen natuurlijk tuinieren
- **Henk Kuijpers**
Stadswerk
- **Thijs van Mierlo**
LSA Bewoners

Het project

Om zelf ervaring op te doen met natuurlijk groenbeheer - beheer zonder chemische bestrijdingsmiddelen - kochten Kees en Birgitte Beart in 1977 een perceel van 1,2 hectare grasland in het hart van de Krimpenerwaard. Hier werd een stuk natuur ontwikkeld met een rijke variatie aan planten en dieren. En dat alles zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen.

Het weiland uit de jaren 70, is nu een natuurterrein van 3,5 hectare met ruim 100 soorten bomen en struiken en honderden soorten (veelal zeldzame/beschermd) planten. Op diverse plekken zijn grote en kleinere poelen aangelegd, met hier en daar verhogingen in de vorm van 'walletjes'. Met uitzondering van enkele poelen, is al het werk met handkracht uitgevoerd door vrijwilligers. Dit om het bodemleven zo veel mogelijk intact te laten. Natuurrijk biedt leefruimte aan honderdduizenden dieren: slakken, spinnen, insecten, vissen, amfibieën, vogels en zoogdieren. Om de biodiversiteit te vergroten werden jarenlang tegels, stenen en dakpannen naar het natuurterrein gebracht. Hiervan werden bouwsels gemaakt met aarde, zand, klei, takken, boomstammen, stro, hooi, bamboestokken en andere materialen om leefruimte te bieden aan veel soorten dieren. Voor amfibieën zijn poelen in het voorjaar belangrijk vanwege voorplanting. De rest van het jaar zijn de bouwsels de perfecte plek om te leven.

Ooit is Natuurrijk gestart vanwege zorgen om bestrijdingsmiddelen. Vandaag de dag is het bevorderen van nog meer biodiversiteit het belangrijkste doel. Zeldzame planten zoals zonnedauw, ratelaar, orchidee, wilde hyacint, anemonen en sleutelbloemen groeien hier. Samen met beschermd en interessante insecten en gewervelde dieren, zoals kamsalamander, heikikker, veenmol (een insect), oranjepipje en vele soorten libellen. Meer dan veertig jaar later is heel veel bereikt.

STEENBREEK WAARDEERT

De jury heeft grote waardering voor het pionierswerk van Kees. In een tijdgeest waarin het nog normaal was om veel natuur te verwoesten en alles te bestrijden met gif, ging Kees zelf ervaring op doen met natuurlijk groenbeheer. Met hulp van enkele vrienden werd slechts in twee jaar tijd een weiland omgevormd tot een natuurterrein. Zijn ervaringen met natuurbeheer zonder chemische bestrijdingsmiddelen en meststoffen deelde Kees Beart met vele anderen. In 1983 werd daarom Stichting Natuurverrijking opgericht om meer bekend

te maken over de risico's van bestrijdingsmiddelen maar ook om informatie te delen over natuurvriendelijke alternatieven. Het boekje 'Naar Natuurlijk Groen' werd in 1983 naar alle Nederlandse gemeenten en provincies gestuurd met de vraag of er wel of niet chemische bestrijdingsmiddelen werden gebruikt. Stichting Natuurverrijking publiceerde vanaf 1985 ieder jaar de zogenaamde 'Groene Lijst' met daarop de namen van gemeenten en provincies die geen bestrijdingsmiddelen gebruikten in openbaar groen en/of bestrating.

In de hoop van de jaren toonden steeds meer gemeenten en andere overheden aan dat beheer van groen en bestrating zonder gif goed mogelijk was. De regels met betrekking tot gifgebruik in de woonomgeving werden steeds strenger en tenslotte beëindigden vrijwel alle gemeenten het gebruik van gif of beperkten het door de wet gedwongen tot enkele uitzonderingsgevallen. Stichting Natuurverrijking heeft daarmee haar belangrijkste doelstellingen bereikt. Daarnaast is deze kennis ook gedeeld met bezoekers en vrijwilligers die het terrein in de loop der tijd hebben bezocht. Er zijn heel veel schoolklassen en jeugd-natuurwachten op het terrein verwelkomd alsook provinciale bestuurders en gemeenteraadsleden van gemeenten in de Krimpenerwaard.

De jury waardeert de betrokkenheid van de vele vrijwilligers. Een dagje lekker in de natuur werken wordt door steeds meer mensen gewaardeerd en gezien als een nature work-out. Door de enthousiaste verhalen komen nog steeds nieuwe mensen zich aanmelden.

De gewipte tegels uit gemeenten Krimpen aan den IJssel en Krimpenerwaard worden bij Natuurrijk dankbaar verwerkt in prachtige natuurmuren en natuurhotels. Veel gewipte tegels worden momenteel gebruikt voor het maken van een kreeftenbarrière. Deze is hard nodig om te zorgen dat Amerikaanse rivierkreeften niet binnen de omheining kunnen komen. Hopelijk wordt hiermee het voortbestaan van de kamsalamander in de Krimpenerwaard gered.

STEENBREEK ADVISEERT

Mede vanwege continuïteit in beheer is in 2019 Stichting Natuurrijk opgericht. Nu draait alles nog steeds veelal met vrijwilligers vanuit de sturende kracht van één vrijwillige kartrekker. Voor continuïteit in menskracht kan worden nagedacht over het verder professionaliseren van de stichting. Wellicht kan in samenwerking met gemeente ook gekeken